

KÖYHYYSOHJELMAN TOTEUTUMISEN VÄLIRAPORTOINTI 1.4.2015 - 30.4.2016

Köyhyysohjelman työryhmä

Pormestari nimesi 19.2.2014 köyhyysohjelman työryhmän toimikaudelle tammikuu 2014 - kesäkuu 2014. Työryhmän tehtävän oli laatia pormestariohjelman, kaupunkistrategian ja hyvinvointisuunnitelman mukainen köyhyysohjelma, päättää yleisistä linjauksista ja suunnitella asiaa koskevat tavoitteet sekä toimenpiteet.

Työryhmän jäseniksi nimettiin kaupunginvaltuutettu Matti Helin, kaupunginvaltuutettu Jari Heinonen, kaupunginhallituksen jäsen Anneli Kivistö, kaupunginhallituksen 2. varapuheenjohtaja Irene Roivainen ja kaupunginvaltuutettu Ilmari Rostila. Puheenjohtajaksi nimettiin apulaispormestari Mikko Aaltonen ja sihteeriksi suunnittelija Johanna Riippi, terveyden ja toimintakyvyn edistämisen palvelut.

Köyhyysohjelma - ”Köyhyystryöryhmän ehdotuksia köyhyyden ja huono-osaisuuden vähentämiseksi Tampereella 2015 - 2016”

Työryhmä jätti köyhyysohjelman 16.9.2014 pormestarille. Ohjelmaan on valittu kaksi pääteemaa, joihin pyritään ehdotusten avulla löytämään ratkaisuja. Teemat ovat työttömyyden ja pienituloisuuden aiheuttamat taloudelliset, sosiaaliset, terveydelliset ja psykologiset haasteet sekä yhteisöllisyyden ohenemisen tuomat haasteet. Raportin lopussa työryhmä ehdottaa toimenpiteitä, joilla haasteisiin voidaan vaikuttaa.

Köyhyysohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 20.10.2014 ja vietiin kaikkiin lautakuntiin tiedoksi: tetola 29.10.2014, sivela 30.10.2014, lanula 30.10.2014, osela 06.11.2014, ikila 11.11.2014. Kaupunginvaltuustossa 17.11.2014 myönnettiin 100 000 €:n määräraha köyhyysohjelman toimenpiteisiin.

Toimenpiteet

Teema 1. Työttömien ja pienituloisten tukeminen

1. **Aktiivipassi pilottihanke, jossa aktiivipassia kokeillaan vuosien 2015 - 2016 välisen ajan. Aktiivipassiin olisivat oikeutettuja pilotin aikana kaikki vähintään 12 kk toimeentulotukea saaneet tamperelaiset.**

Toteutuminen

Aktiivipassi on ollut käytössä 1.4.2015 lähtien. Aktiivipassi on kaupungin myöntämä 50 euron arvoinen arvolippu, josta passin haltija maksaa viiden euron omavastuuosuuden. Etuus voidaan myöntää enintään kaksi kertaa vuoden aikana. Aktiivipassiin on oikeus, jos olet täyttänyt 18 vuotta ja saanut vähintään 10 kuukautta toimeentulotukea viimeisen 12 kuukauden aikana. Aktiivipassi ladataan Tampereen joukkoliikenteen matkakorttiin. Sillä voi kulkea kaupungin joukkoliikenteen busseilla (vyöhyke 1) ja maksaa käynnit kaupungin uimahalleissa ja kuntosaleilla. Lisäksi kortilla pääsee ilmaiseksi kau-

pungin taidemuseoihin. Aktiivipassiin on varattu vuodelle 2015 kv:n myöntämä määräraha 100 000€, lisäksi joukkoliikenne tukee pilottia n. 100 000 €:lla. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 16.11.2015 talousarvion yhteydessä, että aktiivipassin käyttöä jatketaan vuonna 2016.

Tilasto 1.4.2015 - 31.12.2015

- 3610 aktiivipassia hankittu
- 1935 edun käyttäjää (hlö)
- jaksolla on käytetty tukiosuutta yhteensä 162 450 € (a´ 45€) eli 180 500 € yhteensä (a´ 50€)
- 98 % käytöstä on busseissa (97 167 käyttökertaa) ja 2 % liikuntapalveluissa (2 353 käyttökertaa)
- 70% passeista ostettu asiakaspalvelusta ja 30 % Nellasta

Tilasto 1.1.2016 -31.4.2016

- 1 588 aktiivipassia hankittu
- 1 288 edun käyttäjää (hlö)
- jaksolla on käytetty tukiosuutta yhteensä 71 460 € (á 45€) eli 79 400 € yhteensä (á 50€)
- 98 % käytöstä on busseissa (43 567 käyttökertaa) ja 2 % liikuntapalveluissa (835 käyttökertaa)
- 65 % passeista ostettu asiakaspalvelusta ja 35 % Nellasta

2. **Lisätään edelleen ehkäisevän toimeentulotuen osuutta suosituksen mukaiseksi (3,3 % kunnan toimeentulotuen määrärahoista) ja edistetään sosiaalisen luototuksen käyttöönottoa, keinoina auttaa asiakkaita taloudellisissa vaikeuksissa.**

Toteutuminen

Ehkäisevän toimeentulotuen osuus oli 2,1 % vuonna 2014. Vuonna 2015 ehkäisevän toimeentulotuen osuus oli noussut 2,3 %:iin ja keväällä 2016 2,67%:iin.

Sosiaalinen luototus otettiin käyttöön vuoden 2016 alussa. Tietojärjestelmäongelmin vuoksi luototuksen käynnistyminen on viivästynyt. Puhelinhaastatteluja on tehty ajalla 1.2.- 18.5.2016 yhteensä 82 kappaletta. Haastattelujen perusteella mahdollisuuksia luottoon voisi olla 28 asiakkaalla.

3. **Parannetaan sosiaalityön mahdollisuuksia paneutua asiakkaiden tilanteisiin ja tähän kuuluvaa asiakassuhteiden rakentamista.**

Toteutuminen

Sosiaalipalvelujen neuvonta- ja ohjauspiste auttaa kuntalaisia sosiaalipalvelujen piirin. Kuntalaisilla on mahdollisuus saada palvelua henkilökohtaisella asiainnilla ilman ajanvarausta.

Kaikille uusille toimeentulotuen asiakkaille pyritään varaamaan aika joko sosiaalityöntekijälle tai sosiaaliohjaajalle palvelutarpeen arviointia varten. Touku-kuussa 2015 käynnistyi asumisneuvonnan hanke, jossa sosiaalityöntekijä

/sosiaaliohjaaja auttaa ja ohjaa asiakkaita palvelujen piiriin. Kohderyhmänä ovat asiakkaat, joiden asuminen on vaarantunut velkaantumisen, asumishäiriöiden aiheuttamisen tai asunnon huonon hoidon johdosta

Toimeentulotuessa kirjallisessa käsittelyssä on mahdollisuus päästä selvittämään perheen tilannetta joko sosiaaliohjaajan vastaanotolla tai varaamalla ajan aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijälle. Nuoria pitempään toimeentulotuen piirissä olevia ohjataan nuorten palveluun sosiaaliohjaajille. Asiakasvastaanotolla tehdään palvelutarpeen arviointi ja ohjataan palveluihin, joiden katoaan auttavan asiakasta (esim. aikuissosiaalityö, sosiaalinen kuntoutus, kuntouttava työtoiminta, päihdepalvelut, mielenterveyspalvelut jne)

Aikuissosiaalityön palvelussa oleville asiakkaille tehdään aina palvelusuunnitelma, jonka pohjalta asiakkaan kanssa edetään. Palvelusuunnitelma päivitetään asiakkaan kanssa aina määräajoin.

Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen mahdollisuuksia vahvistaa asiakkaiden toiminnallisuutta, kasvua ja yhteisöllisyyttä on lisätty käyttäjäkeskeisen palvelumuotoilun avulla. Palvelumuotoilu on palvelukehittämisen malli, jolla pyritään takaamaan, että palvelut ovat hyödyllisiä, käyttökelpoisia ja toivottavia asiakkaan näkökulmasta. Kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen hankinnassa kartoitettiin palvelun käyttäjien, palveluntuottajien ja työntekijöiden näkemyksiä palveluista TUTTU-6aika -projektin tulevaisuustyöpajojen avulla. Työpajoissa määriteltiin erilaiset käyttäjäprofiilit ja palvelun käyttäjien palvelupolut. Palvelu rakentuu asiakkaalle palvelupolkuna, joka koostuu yksittäistä tapahtumista ja toimenpiteistä, jotka valitaan palvelutarjottimelta.

- 4. Tampereen kaupungin tulisi käyttää enemmän Sarkan tarjoamia palveluja sekä systemaattisesti ohjata yhteistyökumppaneina ja palvelutuottajina toimivia järjestöjä ja yrityksiä työllistämään vajaakuntoisia ja pitkäaikaistyöttömiä tamperelaisia joko suoraan tai sosiaalisten yritysten avulla (esim. sopimusohjauksen keinoin).**

Toteutuminen

Osaamis- ja elinkeinolautakunta on hankkinut Tampereen Sarka Oy:ltä keskuksen täydentävää siivousta vuosina 2014-2016. Tämän kautta on työllistynyt yhteensä 17 pitkään työttömänä ollutta, vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saanutta henkilöä. Lisäksi syksyllä 2015 hankittiin ulkoalueiden korjaus- ja kausitöiden suorittamista niin ikään työllisyyttä tukevana toimintana. Sarka työllisti tähän kuusi pitkäaikaistyötöntä. Työllisyydenhoidon palveluyksikkö on tehnyt yhteistyötä Sarkan kanssa kehitysvammaisten työllistämistoinnassa vuosina 2015-2016.

Pääosa Sarkan toiminnasta perustuu kaupungin eri yksiköiden ja tytäryhtiöiden tekemiin toimeksiantoihin. Vuonna 2015 Sarka työllisti palkkatuella kaikkiaan 100 henkilöä. Tammi-huhtikuussa 2016 Sarka on työllistänyt 54 henkilöä.

Tampereella on varattu vuonna 2016 Tampereen työllistämistukeen noin 500 000 euroa. Tampereen työllistämistuen tavoitteena on madaltaa työnantajien (yritys, yhdistys, säätiö) kynnystä työllistää pidempään työttömänä olleita. Tuen myöntämisessä noudatetaan osaamis- ja elinkeinolautakunnan linjauksia.

- 5. Elinkeinopolitiikassaan Tampereen kaupungin tulisi systemaattisesti edistää ja tukea sosiaalisen yritystoiminnan syntymistä, kasvua ja kehitystä Tampereella. Tämä voisi tapahtua yhteistyössä korkeakoulujen kanssa.**

Toteutuminen

Erityisiä toimia sosiaalisen yritystoiminnan kehittymisen tukemiseksi ei ole toteutettu. Tampereen seudulla on aiemmin 2000-luvulla toiminut hankkeita sosiaalisten yritysten synnyn tukemiseksi. Näissä hankkeissa syntynyt neuvontaosaaminen pyrittiin siirtämään osaksi normaalia eri toimijoiden toteuttamaa yritysneuvontaa.

Teema 2. Yhteisöllisyyden tukeminen

- 6. Härmälässä toteutettua tukiasumisen toimintamallia tulisi laajentaa yhdessä Tampereen A-killan ja muiden kolmannen sektorin järjestöjen kanssa koko kaupungin alueelle. Lisäksi köyhyystyöryhmä esittää, että tupien aukioloaikoja lisätään esim. Härmälässä ja päihtyneiden päivätoimintakeskuksessa Huoltsussa.**

Toteutuminen

Härmälän tukiasumisen yksikkö laajeni heinäkuussa 2015 vanhan saunarakennuksen tiloihin. Tukiasumisyksikköön tuli 26 asuntoa pitkäaikaisasunnottomille päihde- ja mielenterveyskuntoutujille. Viimeinen pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishojelman yksikkö valmistuu Pispalan paloasemalle lokakuussa 2016. Yksikköön tulee 34 asuntoa.

Yhdyskuntatuvat ovat olleet auki koko olemassa olonsa ajan arkipäivisin klo 8-14. Tällä hetkellä ei ole mahdollisuutta lisätä aukioloaikoja. Päihtyneiden päiväkeskus Huoltsun aukioloaikaa tarkastellaan siinä vaiheessa kun toiminta siirtyy väliaikaisista tiloista uusiin tiloihin syksyllä 2016.

- 7. Kaupunki rakentaa aktiivisesti kumppanuutta myös sosiaalityön keinoin järjestöjen kanssa, tilaamalla yhteisöllistä toimintaa alueilla ja resursoimalla toimintaa mm. tarjoamalla kaupungin tiloja yhteisöjen käyttöön sekä edistämällä kansalaisten osallistumismahdollisuuksia mm. kansalais- ja asiakasraatien kautta.**

Toteutuminen

Palvelumallityö/hyvinvointikeskukset ja lähitorit

Kaupunki rakentaa osaltaan kumppanuutta ja yhteisöllisyyttä Tampereen palvelumallityössä, joka käynnistyi vuonna 2014. Palvelumallin suunnitteluun on otettu asukkaiden lisäksi mukaan yhdistykset ja järjestöt ja yhdessä pohditaan, miten voidaan lisätä yhteistyötä asukkaiden hyvinvoinnin turvaamiseksi ja lisäämiseksi. Palvelumallityötä tehdään alueellisesti (5 palvelualueella), joten alueelliset palvelutarpeet nousevat keskeisesti esiin. Yhdistykset ja järjestöt ovat keskeisessä asemassa alueilla yhteisöllisyyden lisäämisessä.

Palvelumallityössä kullekin palvelualueelle muodostetaan aluetoimijaverkosto, jossa mukana ovat kaupungin alueella toimivat työntekijät, keskeiset alueelliset muut toimijat kuten seurakunta, yhdistykset ja järjestöt sekä yrityksiä. Ensimmäinen aluetoimijaverkosto aloitti toimintansa syksyllä 2015 Koillisella palvelualueella, joka on ollut pilottialue palvelumallityössä. Kaakon alueella toimijaverkosto käynnistyy joulukuussa 2015, samoin Lännen palvelualueella. Aluetoimijaverkoston tavoitteena on saada alueen toimijat tekemään yhteistyötä ja suunnitella palveluita yhdessä. Toimijaverkosto myös luo mahdollisuudet tutustua toisiin alueen toimijoihin ja tarjoaa foorumin alueen ajankohtaisten asioiden esiintuomiselle.

Yhdistyksien kanssa tehdyssä yhteistyössä keskeisenä asiana ovat nousseet esiin tilakysymykset. Palvelumallityössä on tavoitteena luoda hyvinvointikeskuksia ja lähitorreja. Hyvinvointikeskukset sijoittuvat Tampereen aluekeskuksiin, liikenteellisesti hyvin saavutettaviin paikkoihin. Niihin sijoittuu paljon julkisia peruspalveluita, mutta myös yksityisiä palveluita ja ne mahdollistavat yhdistysten ja järjestöjen toiminnan ko. tiloissa. Lähitorit täydentävät palvelukirjoa, niissä korostuvat matalan kynnyksen palvelut, jalkautuvat työntekijät, vapaaehtoistyö ja paikallinen toiminta. Lähitorit ovat myös keskeisessä asemassa yhdistysten ja järjestöjen toimipisteinä. Lisäksi muiden kaupungin tilojen monikäyttöisyyttä lisätään mm. koulutilojen käyttöä.

Asiakasraadit

Sarviksen sosiaaliaseman asiakasraati on aloittanut toimintansa vuonna 2012. Sen aloittaminen liittyi Kaste-ohjelman SOS II-hankkeeseen. Nyt kun hanke on loppunut, asiakasraadin toiminta jatkuu ja toiminnasta vastaavat sosiaalitoimen työntekijät. Vuonna 2015 asiakasraati on käsitellyt mm. uutta sosiaalihuoltolakia ja sen vaikutuksia asiakkaisiin ja kaupungin palveluihin (mm. lapsiperheiden sosiaalityön palveluihin), lakialoitetta ja yleisönosastokirjoitusta verkkopankkitunnusten myöntämisestä maksuhäiriöisille, aktiivipassia ja sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistä. Myös perustoimeentulotuen siirtoa Kelaan vuonna 2017 käsiteltiin. Lisäksi asiakasraatilaisia haastateltiin mm. THL:n tutkimukseen. Asiakasraadin kyselyiden, haastattelujen ja opinnäytetyön perusteella voidaan sanoa asiakasraadin toimivan osallistujilleen sosiaalisena kuntoutuksena.

Vuonna 2016 raadissa on käsitelty vierailijoiden kanssa esimerkiksi asumisneuvontaa, sosiaalista luototusta sekä toimeentulotuen siirtoa Kelaan. Raati

myös testasi Parempi arki-hankkeen kehittämää sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä palvelusuunnitelmaa ja antoi siihen kehitysehdotuksia. Lisäksi asiakasraati teki kannanoton mielipidekirjoituksen muodossa liittyen Tampereen kaupungin suunnittelemiin ja osittain jo käytössä oleviin työntekijöiden monitoimitiloihin (käytännössä avokonttorit). Tämä mielipidekirjoitus lähetettiin Tampereella ilmestyviin lehtiin. Raati antoi myös palautetta aktiivipassista. Näiden lisäksi asiakasraatilaisten suunnittelivat ja toteuttivat yhdessä raadin vetäjien kanssa raadin esitteen, jota voi hyödyntää raadin toiminnasta tiedottamisessa sekä uusien raatilaisten hankkimisessa.

Sarviksen sosiaaliaseman lisäksi Tampereella toimii useita vuosina 2014-2016 perustettuja asiakasraateja. Hatanpään sairaalan asiakasraati perustettiin keväällä 2014, samoin Tipotien ja Tesoman terveysasemien asiakasraadit aloittivat toimintansa vuonna 2014. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden asiakasraadin toiminta alkoi huhtikuussa 2015. Vuonna 2016 on asiakasraateja perustettu useille terveysasemille, kouluterveydenhuoltoon ja opiskeluterveydenhuoltoon. Tällä hetkellä asiakasraateja on yhteensä 15.

Asiakasraatitoiminnan tarkoituksena on saada palveluihin aito asiakasnäkökulma, saada asiakkaat mukaan palvelujen kehittämiseen ja myös yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Varsinaisten palveluiden käyttäjien lisäksi muutamissa raadeissa on mukana myös järjestöjen edustajia.